

Govor Pavla VI
talijanskim cecilijancima

Časna braćo i svi predragi sinovi,

Ovo naše duhovno i svečano slavlje i ova prisutnost u našoj vatikanskoj bazilici, posebno vaša, predragi cecilijanci, za nas je motiv velike utjehe i obnovljene nade. Vi ste htjeli da vaš izvanredni kongres bude okrunjen ovom euharistijskom svečanošću, praćen žarom vaše pobožnosti i vaših mnogobrojnih glasova ovdje na grobu Prvaka apostola u zajednici vjere i ljubavi s poniznim Kristovim Vikarom.

Zato smo vam zahvalni, predragi sinovi. Naša zahvala ide najprije zaslužnom predsjedniku talijanskog Društva sv. Cecilije mons. A. Mistrorigo; zatim želimo zahvaliti i ostalim upraviteljima Društva, posebno mons. E. Moneta Caglio iz Milana, koji je nama poznat iz davnih godina naše pastoralne službe u ambrozijanskoj nadbiskupiji; on je gorljivi promicatelj i domišljati pobornik crkvenih pjevačkih zborova (scholae cantorum) koji su prijeko potrebno sredstvo da se ljudi oduševavaju za pjevanje u katedralama i u manjim župskim zajednicama. Želimo posebno spomenuti glasovite maestre koji su došli sa svih strana Italije, upravitelje tajništva, sve koji prisustvuju ovoj svečanosti crkvene glazbe, a ona je veoma nužna da se zaista dostojno proslavi liturgija.

* * * * *

Htjeli bismo vas pohvaliti i priznati vam činjenicu što vaš kongres komemorira stogodišnjicu rođenja velikog, nezaboravnog mons. L. Perosija, doživotnog dirigenta naše Sikstinske kapele, koga smo osobno poznavali i s njime se družili. Ova stogodišnjica pada u veoma važno vrijeme za Crkvu. Maestro Perosi sa svojim izvanrednim glazbenim talentom bio je oslonac liturgijske obnove, koju je pokrenuo naš Predčasnik sv. Pijo X. Perosi je svojim izvanrednim skladbama i utjecajem svoga genija pridonio da crkvena glazba postane iskren i dostojan izraz božanskog kulta i tako je oslobodio dekadenciju koja ju je bila zahvatila u nekim slučajevima vremena što mu je neposredno

predhodilo. Perosi je znao savršeno ostvariti smjernicu koju je dao sv. Pijo X u svojem Motu Proprio »Tra le sollecitudini« (br. 2) ovim riječima: »Crkvena glazba treba . . . da u najvećem stupnju ima one odlike koje su svojstvene liturgiji, to jest: svetost, pravilan oblik (umjetnost) i . . . općenitost«.

Čini nam se da u liturgijskoj obnovi koju Koncil traži L. Perosi ima još nešto kazati gojiteljima crkvene glazbe, a prije svega povratiti pouzdanje, nadu koje crkvenoj glazbi nisu oduzete promišljenim uvođenjem promjena o obredima, nego nam se još više pruža prigoda da odmjerimo vastite glazbene sposobnosti, osobni talenat, inventivni i vlastiti pastoralni žar u poteškoćama i problemima što ih ova obnova donosi sa sobom.

Prije svega Perosi nam može kazati: Gospodinov kult, svete riječi pod kojima se krije misterij, ali tako da ipak na neki način otkrivaju veličanstvene, zapanjujuće, nadnaravne stvarnosti — trebaju da budu zaodjevene, koliko je to moguće stvoru, u što savršenije glazbene oblike. Genijalnost je dar Božji, a Bog dijeli svoje darove kome hoće. Ali i onda kad se ljudski um ne može uzdignuti do najvišeg vrhunca, ne može se, a niti se smije zanemariti potreban napor da bi se postiglo ono savršenstvo oblika i svetosti što dolikuje crkvenoj glazbi. Na vama je, maestri, ovaj veliki izazov i ova velika prigoda da dadete posvjedočenje talenta i sposobnosti te da interpretirate i zahtjeve umjetnosti i nove potrebe molitve. Osim toga, potrebno je da glazbenik dok traži nove izražaje vodi računa o trenutku slavlja, o svetom mjestu, o okupljenoj zajednici, o Božjem veličanstvu kome se obraća i za koje sklada svoj glazbeni komad, a ujedno treba voditi računa i o tradicijama Crkve, kojoj je L. Perosi bio dobar i vjerni službenik, posvećujući joj svu svoju umjetničku žicu i čitav svoj život, i kao da je u ovome nalazio sve svoje osobno nastojanje, slobodnu originalnost onoga koji uistinu hoće ovaj glazbeni talenat upotrijebiti za dostojni izraz svetoga kulta.

Eto zašto nam izgleda da je trebalo da Crkva svečano komemorira ovog svog svećenika i njegovu umjetnost, ono što je pobuđivalo njegovo glazbeno nadahnuće, njegovo zalaganje, i iznese na razmišljanje onima koji danas stavljaju vlastite umjetničke talente u službu bogoslužja.

Već od početka našeg pontifikata, a posebno kada smo poduzeli posebnu brigu za ostvarivanje liturgijske obnove, ne samo u službenim dokumentima, instrukcijama, normama novih liturgijskih knjiga, nego i u našim liturgijskim razgovorima s raznim slojevima Božjega naroda, nismo propustili nijednu prigodu a da ne preporučimo promicanje svim mogućim sredstvima pjevanje puka kod slavljenja svetih misterija. U tom smislu posebne ponuke upravili smo našoj braći u Episkopatu, liturgijskim komisijama, samom vašem društvu, pjevačkim zborovima, glazbenim kapelama i dječjim zborovima.

Ne možemo a da i danas ne obnovimo taj poziv pred tako uglednim skupom onih koji gaje svetu glazbu.

Čovjek osjeća potrebu da u kult koji iskazuje Gospodinu doprinese ono najbolje od sebe, da mu izrazi svoju ljubav svim svojim osobnim moćima. A, eto, život je pun radosnog izražaja pjesme. Već je to lijepo zapazio sv. Ivan Zlatoust: »Pjevaju majke dok uzimaju u naručaj djecu da ih slatko uspravaju; pjevaju putnici ... pod žarkim suncem; pjeva težak dok obrađuje vinograd, dok obavlja berbu ili se bavi bilo kojim drugim poslom; pjevaju mornari dok svoja vesla uranjaju u vodu; pjevaju sami ili u zboru, sve u namjeri da pjesmom sebi olakšaju trud; a duša zahvaljujući pjevanju lakše podnosi i najteže patnje« (cfr. Expos. in Ps. 41,1: PG 55,156-157). Zar nije onda potrebno da pjevanje, koje tako često odzvanja s ljudskih usana bilo u radosnim ili u žalosnim časovima dana, podržava i kršćanin u slavljenju čina u kojem »se vrši naše spasenje«?

Pjevanje je zahtjev ljubavi i ono je izrazuje. Poslušajte kako o tome govori sv. Augustin: »Pjesma navire iz radosti, no ako pažljivije promatramo, vidimo da ona navire iz ljubavi: Canticum res est hilaritatis, et si diligentius consideremus, res est amoris« (Sermo 34, 1: PL 38,210), i još: »cantare et psallere negotium esse solet amantium: pjevati i klikatati odlika je onih koji ljube« (Sermo 33, 1: PL 38,207).

* * * * *

Naravni znak ljubavi — pjesma — ima dakle svoje nezamjenjivo mjesto u kršćanskom kultu koji je služba ljubavi: one ljubavi u kojoj je (kako smo spomenuli u molitvi Mise) »sažet sav zakon«. Jer: »de illo quem amas cantare vis« (Sv. Aug. Sermo 34, 6: PL 38,211), te se i naša ljubav prema Bogu izražava pjevanjem. Ljubav i hvalospjev traže se uzajamno, kako to također ističe sv. Augustin: »Ljubiti i hvaliti; hvaliti u ljubavi; ljubiti u pohvalama: amare et laudare; laudare in amore; amare in laudibus« (cfr. Enarr. in Ps 147,3: PL 37, 1916).

Ali pjevanje očituje i gaji također i ljubav među braćom. Pjevanjem se oblikuje zajednica, jer se

stapanjem glasova promiče stapanje srdaca, uklanjaju se razlike dobi, porijekla, socijalnog položaja i sve se združuje u jedan jedini zanos uzdavanja hvale Bogu, Stvoritelju svemira i Ocu sviju. Zašto Koncil preporučuje: »Neka se brižljivo njeguje pučko vjersko pjevanje, tako da glasovi vjernika mogu odzvanjati u pobožnim i svetim vježbama i u samim liturgijskim činima« (Const. Lit. br. 118). Doista, liturgija je čin čitave Crkve koja je »otajstvo jedinstva«, tj. sveti puk okupljen i uređen pod zakonitim pastirima (cfr. ibid. br. 26). Ona pripada čitavom tijelu Crkve i zato je temeljni cilj liturgijske obnove: aktivno sudjelovanje vjernika u kultu koji se duguje i daje Gospodinu. A da se taj cilj postigne među najneophodnijim elementima upravo je pjevanje zajednice. Zato pjevanje puka treba da se ponovno osnaži i bude na prvom mjestu. Na žalost uvijek se ne viđa onaj izvanredni prizor da je čitava zajednica aktivna u pjevanju: »Mnoga usta ostaju nijema, ne otvaraju se u pjevanju« — kazali smo sudionicima na IX. smotri glazbenih kapela (14. IV. 1969.) — »mnoga liturgijska slavlja ostaju bez onog mističnog treptaja što ga prava duhovna glazba prenosi otvorenim i tankočutnim dušama vjernika«.

Zato se onima koji su odgovorni za pastoralnu službu, a posebno onima koje je Bog obdario talentom, nameće teška dužnost da sudjelovanje vjernika u liturgiji pomognu i podržavaju lakim skladbama, traženjem novih oblika koji neće zaostajati za onima iz prošlosti, korisnom upotrebom stare glazbene baštine, nastojeći pri tom da sve bude prilagođeno različitim trenucima svečanosti, vremenima liturgijske godine, te da bude kadro izraziti ono sveto i pobuditi vjerski osjećaj kod ljudi našeg vremena; težak problem, ali problem dostojan naraštaja novih umjetnika.

S obzirom na ovo ne bi Gospodine nikome trebalo upraviti prigovor današnjeg evanđelja: »Zašto stojite ovdje nezaposleni?« Radije otvorena srca prihvatite poziv da radite u njegovom vinogradu, radom koji je naročito na srcu Crkve. Tako da pjevanje postane koeficijent kršćanskog života, kao što još potiče sv. Augustin: »Pjevajte glasom, pjevajte ustima, pjevajte srcima, pjevajte doličnim vladanjem: Pjevajte Gospodinu pjesmu novu ... Hvala njegova nek odzvanja u zboru svetih ... Pjevač, on sam nek bude hvala koju treba pjevati. Hoćete li slaviti Boga? Vi ste sami hvala koju treba izreći. A Njegova ste hvala ako živite na pravi način« (Govor 34, 6: CCL 41,426).

Ovim mislima, predrago djeco, vi maestri, vi pokretači škola crkvenog pjevanja, i vi pjevači, posebno vi mladići, dječaci, djeco, vi časne sestre, djevojčice, dajte da čujemo zvuk vaših jakih i čistih glasova, dajte da čujemo titraje vaših duša koja uzima svoj zalet u pjevanju. Mi želimo da po ovoj proslavi zahvati novi zamah lijepo pjevanje vjernog puka na slavu Boga, na oplemenjenje Gospodnjeg kulta i što puniji plod svete liturgije u obnovi kršćanskog života.